

Цыфхэр ригъэблэгъагъэх

Урысые Федерацием и Президент иприемнэу Адыгеим щыгъэ Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхаклушынэ Аслъан тыгуасэ цыфхэр ригъэблэгъагъэх. АР-м гэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкъэ иминистрэу Хъуажэ Аминэт, республикэм ипрокурор шхъалэ ипшээрълхэр зыгъэцкълэрэ Клыкъ Исмахыл, физическэ культурэмкълэ ыкълэ спортымкълэ Комитетым итхъаматэу Хъасанэкъо Мурат, муниципальнэ гъэпсыкълэ зилэ къэлэ ыкълэ район администрациехэм япашэхэр ащ хэлэжъагъэх.

Республикэм ипашэ зильэу е зигумэкълэу кыфхэуэгъэзэгъэ нэбгыри 10-мэ ялофыгъохэр мы мафэм зэхэфыгъэхэ хъугъэ. Цыфхэр къэлэ ыкълэ район зэфэшхъафхэм къарыкълэу, нахъыбэр зыгъэгумэкълэу япсэуплэхэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр ящэлэгъэныр ары. Мы лофымкълэ АР-м и Лышхъэ лэпылэгъу къафэхъунэу щыгуыгъэхэ Кошхъэблэ, Шэуджэн, Джэджэ, Тэхъутэмкълэу районхэм къарыкълэу зыкълэуагъэзагъ. Гушылэм пае, Кошхъэблэ районым ит селоу Вольнэм

щыпсэурэ пенсионеркэу Нина Еськовам къызэриуагъэмкълэ, иунэ пэмычыжъу газыр рэкълэ, ау псэуплэ кълэуым ар рищэжъын амал илэп. Мы муниципальнэ образованием иадминистрацие ипашэу Хъамырзэ Зауррэ пшэдэкълэу ыхъырэмкълэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Газпром межрегионгаз Мыекъяупэ» зыфилорэм игенеральнэ пашэу Сергей Колесниченкэмрэ а лофыгъом хэлпэнхъэ, зыныбжэ хэкълэу бзылфыгъэм лэпылэгъу фэхъунхэу республикэм ипашэ къариуагъ, ар агъэцкълэным

пае мэфитф палэу аритыгъ. Гъэстыныпхъэ шхуантлэр псэуплэм езыщэлэн амал зимылэу зэлукълэу кълэуагъэхэм зэкълэми ягумэкълэу Илъэсыкълэу къэмысызэ дэгъэзыжъыгъэхэ зэрэхъуштыр АР-м и Лышхъэ пытагъэ хэлэу кълэуагъ. Джащ фэдэу Джэджэ, Мыекъяупэ ыкълэ Красногвардейскэ районхэм арыт кълэуагъыкълэу лыгъыплэхэм ащыщхэм газыр ящэлэгъэным, гъэцкълэу хъуашылэгъэным ыгъэгумэкълэу нэбгырэ заулэ мыщ къэклэуагъэх. Зыщыцкълэу чыплэм проектнэ-сметнэ документациер

агъэхъазырзэ, 2014-рэ илъэсым иапэрэ мэзищым кълэуагъыкълэу лофыгъохэри дагъэзыжъынхэу республикэм и Лышхъэ ащ фэгъэзэгъэ пащэхэм къафигъэпытагъ. — Еджаплэхэм, кълэуагъыкълэу лыгъыплэхэм, сымэдджэхэм, социальнэ мэхъанэ зилэ нэмыкълэу учреждениехэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр шлокл имылэу ялэн фае. Гъот макълэ зилэ унагъохэри мыщ дэжъым зыщыдгъэгъушхэ хъуштыт, амалэу щылэмкълэ ахэм тишлуагъэ ядгъэкълэу фае, — кълэуагъ Тхаклушынэ Аслъан.

Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Джамбэчыи кълэуагъэ Джэлэукоу Айтэч искусствэннэ алырэгъу зытебзэгъэ футбол ешлэу псэуплэм дашыхъагъэм иухыжъынкълэ лэпылэгъу къафэхъунэу республикэм ипашэ зыкълэуагъэзагъ. Ащ тэфэшт сомэ мини 100-р мы муниципальнэ образованием ибюджет кълэуагъынэу зэдаштагъ. Ащ нэмыкълэу къуаджэм ищыкълэуагъэ социальнэ псэуалэхэм яшылкълэу цыфхэм ишлуагъэ аригъэклэу Лышхъэ ыгъэгъуагъэх.

— Хабзэ зэрэхъугъэу, мыщ фэдэ лофтхъабзэм республикэм иминистрествэхэм, ведомствэхэм, къулыкъухэм япашэхэр къахэтэгъэлажъэх, амалэу щылэмкълэу цыфхэм лэпылэгъу тызэрафэхъуштым, ягумэкълэу хэрэдэгъэзыжъыштыт тыналэ тетэгъэты, — кълэуагъ Тхаклушынэ Аслъан цыфхэм залокълэу нэуж. — Непэрэ лофтхъабзэм къэклэуагъэхэм янахыбэр зыгъэгумэкълэуагъэ гъэстыныпхъэ шхуантлэр япсэуплэхэм ящэлэгъэным илофыгъу ары. Илъэсыкълэу кълэуагъэхэм къытэолагъэхэм ащыщхэм газыр ялэшт, адрэхэми тишлуагъэ ядгъэкълэуагъ, кълэуагъ илъэсым иапэрэ мазэхэм ящыкълэуагъэ ядгъэгъотыштыт. Цыфхэм ягумэкълэуагъохэр, ящыкълэуагъохэр зэхэтшлэнхэм ыкълэу зэхэтфынхэм пае нахыбэр ахэм залудгъэкълэу, тадгъушылэн фае. Тэ талэныкълэу кълэуагъохэр зэкълэуи зэрэдгъэцкълэуагъэ шхэ хэлэп.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным Федеральнэ Зэлукълэу фыгъэхъыгъэ Тхылъым итезисхэм яфэмэ-бжъымэу республикэм ищылаклэу кълэуагъыштыт Адыгеим и Лышхъэу кълэуагъыштыт

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным Федеральнэ Зэлукълэу фыгъэхъыгъэ Тхылъым итезисхэм яфэмэ-бжъымэу республикэм ищылаклэу кълэуагъыштыт Адыгеим и Лышхъэу кълэуагъыштыт.

Шъугу къэдгъэкълэуагъын 2013-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 12-м, Урысыем и Конституцие и Мафэ тефэу, УФ-м и Президентэу Владимир Путиным Федеральнэ Зэлукълэу илъэс къэс фыгъэхъырэ я 10-рэ Тхылъым кълэуагъэжъагъэр. Адыгэ Республикэм илэуагъэу купэу республикэм и Лышхъэу Тхаклушынэ Аслъан зипэщэгъэр ащ хэлэжъагъ.

Мы документым анахъ чыплэ ин щызыубытыгъэр Урысыем и Президент и Указ

хэу 2012-рэ илъэсым кълэуагъэкълэуагъэр («майсэкълэу» зэджагъэхэр) щылэныгъэм гъэцкъагъэ зэрэхъушхэр ары. Къэралыгъом ипашэу къызэриуагъэмкълэу, ахэм зигугъу къашырэ зэхэкълэуагъэхэр щылэныгъэм пхырыщыгъэнхэм илофкълэуагъэ-лыхъагъэ хъугъэ.

— Мы указхэм пшээрылхэу ялэр Урысые Федерацием икъахъоныгъэ гъэпсынкълэуагъэныр ары ыкълэу Владимир Путиным ащ фэгъэзагъэхэм япшээрылхэу зэрэмыгъэцкълэрэм аналэ тыра

ригъэдзагъ ыкълэу ахэр кълэуагъэкълэуагъэм кълэуагъэжъагъэу е зыпары зэрэмышлэрэр, е ашлэми, зи ащ зэрэхъушхэуагъэр кълэуагъэжъагъэ. Тхылъым икъэджэн хэлэжъагъэ пстэуи яеплъыкълэу зэтефагъ: Президентым кълэуагъэр зэкълэу дэх имылэу гъэцкълэуагъэн фае, — кълэуагъэжъагъэ Тхаклушынэ Аслъан.

Ащ даклоу республикэм и Лышхъэу кълэуагъэжъагъэмкълэу, УФ-м и Президент кълэуагъыштыт яуж зэкълэу мы лофтхъабзэм хэлэжъагъэхэр игъэклэуагъэу атегушылэгъэх пшээрылхэу ащ кълэуагъэжъагъэхэм.

Анахъэу зытегушылэгъэхэм ащыщ бизнес цыкълэуагъэ кълэу

(Икълэуагъ я 2-рэ н. ит).

МУРЭТЭ ЧЭПАЕ АУЖЫРЭУ ЗЭРАГЪЭКЪОТЭЖЪЫГЪЭР

Ишлуагъэкълэу, инэплэуагъу фабэкълэу кълэуагъыштыт

Адыгэ Республикэм и Лэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэу ыцълэуагъэ щытым тыгъуасэ зэхэхъуагъэу щыкълэуагъэм цыфхэу хэлэжъагъ. Адыгэхэр, урысхэр, къэндзалхэр, ермэлхэр, нэмыкълэу лэпкъхэм ащыщхэр театрем къэклэуагъэх. Нэхъыгъэм ахэр зэлэиштагъэх. Искусствэм щыцълэуагъэу Мурэтэ Чэпай игъонэмысэу идунай зэрихъожъыгъэр лэушэу агу кълэуагъохэр къахэщэу нэбгырэ шэу заулэ тинэплэуагъу итыгъ. ... Кълэуагъ. Гушылэклэу кълэуагъуае мэхъу. Мэфэ залэклэу узэкълэуагъэм, нэгъушэу, илофшлэн нахъ дэгъоу зэрэзэхыштыт кълэуагъыштыт зэлэишлэр артистым, драматургым, тхакълэу ыгу кълэуагъыштыт. Аужырэу агъэклэуагъыным фэшл зэхэхъэм къэклэуагъэх.

(Икълэуагъ я 8-рэ н. ит.).

Конференция шылагъ

Урысыем и Конституция заштагъэр илъэс 20 зэрэ-хъурэм фэгъэхьыгъэ конференциеу «Урысые Федерацием и Конституция — хэгъэгум и Закон Шъхал» зыфилорэр Адыгэ Республикэм ихыкумышлэхэм я Унэ шыкылагъ. Республикэм и Апшээрэ хыкум ихыкумышлэхэм МКЪТУ—мрэ АКЪУ—мрэ ястудентхэм, лицейхэм ачлэсхэм хэгъэгум и Закон Шъхалэ мэхъанэу илэм фэгъэхьыгъэу къафалотагъ.

Адыгэ Республикэм и Апшээрэ хыкум и Тхьаматэу А.И. Трахом —1993-рэ илъэсым аштэгъэ Конституцием ихыкхэхын лóf дэзышлагъэхэм зэу ащышым — ипсалъэ ипэублэ джырэ обществэм игъэпсынклэ Конституцием ишапхэхэм мэхъанэшхо зэралэр къыщиулагъ. Ащ къазерафилотагъэмклэ, Конституционнэ Зэлуклэм къэралыгъо хабзэм зэклэ иапшээрэ къулыкху-хэри, общественностым иллы-клохэри хэлэжъэщтыгъэх.

Конституцием итекст изэхэгъэуцон фэгъэгъэщт экспертхэр, шлэныгъэлэжхэр, юристхэр агъэнэфэгъагъэх. Цыфхэм япредложение мин 50 фэдиз Конституционнэ Зэлуклэм къылыкхэ-

гъагъ. Пэшлорыгъэшъэу къагъэхъазырыгъэ проектым гъэтэрэ-зыжын 500-м еху фашлыжыгъагъ. Республикэ 15-мэ, край, хэку 63-мэ, депутатхэм, Урысыем ицыф къызэрыклохэм а предложениехэр къахыгъагъэх.

Цыфхэм хабзэр алэ зэрилыр, ежхэми, къэралыгъо хабзэм ыкли чыплэ зыгъэлорышлэжыным якъулыкхуэхэмклэ а хабзэр зэрагъэлорышлэрэр Конституцием ит. Ти Конституция ишлогъэ шъхалэ-хэм ащыц цыфым иштатус ылапсэхэр зэригъэпытагъэхэр, цыфыр, ащ ифитыныгъэхэр ыкли ишъхафитыныгъэ апшээрэ шуагъэу зэрилытагъэр. Джащ фэдэу Закон Шъхалэм цыфым ифитыныгъэ, ишъхафитыныгъэ, ип-

шээрлы шъхалэхэу дунэе шапхэхэм адиштэхэрэр къыщы-дэлъытагъэх.

Урысые къэралыгъом иправовой гъэпсынклэ илофыгъохэм ащыц гори аналэ тырамыгъэтэу къагъэнагъэп. Адыгэ Республикэм и Апшээрэ хыкум и Тхьаматэ игуадзэу О.М. Кулинченкэм, Адыгеим и Апшээрэ хыкум ихыкумышлэхэу В.В. Ткаченкэм, М.М. Клядыклоим, Р.А. Хьапаклэм докладэу къашыгъэхэр къэралыгъомрэ обществэмрэ ящылэныгъэклэ хыкум системэм мэхъанэу илэм, хабзэхэр зэрэзэтыраутырэ шапхэхэм, Конституцием шыкыгъэпытыхъэжыгъэ шапхэхэмрэ, цыфым ифитыныгъэхэмрэ къыдэлъытэгъэнхэ зэрэфаем афэгъэхыгъагъэх.

Хыкумышлэхэм зэралытэрэмклэ, къытклэхуэхэрэ ныбжьыклэхэр хэгъэгум и Закон Шъхалэ ишапхэхэм ащыгъозэнхэ фæе. Хабзэгъэуцугъэхэр икхуо къыдэлъытэгъэнхэр шылэклэ тэрэ-зым изы шэпхэ шъхалэу цыт.

Адыгэ Республикэм и Апшээрэ хыкум ипресс-къулыкху

Чыфэхэм ятыжын нахъ къафэпсынклэ

Хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкху и Гъэлорышлэлэу Адыгеим шылэм къызэлэуихыгъэ Интернет-сайтыр зыгъэфедэхэрэм ар зэрэгупсэфыр агъэунафыгъ. Сыда плэмэ чыфэ птелыымэ зэрэ-зэбгъэшлэн плэкыштым нэмыклэу, унэм уимыклэу системэу QIWI зыфилорэм исайтклэ ар птыжы-шъушт. Ащ нэмыклэу чыфэр зыфэдизыр зэрытхэгъэ тхьапэр ор—орэу къыдэбгъэклэн амал шылэ хуыгъэ.

Чыфэу птелыыр птыжыным фэшл джы хыкум приставхэм яотдел уемыкыуалэми хуышт. Гъэцэклэкло лóфым иномеррэ ахъцэу птелыимрэ терминалым ибгъахэхэмэ, чыфэр тжыгъэ хуышт.

Джащ фэдэу хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкху и Гъэлорышлэлэу Адыгеим шылэм исайт «Опрос граждан» зыфилорэ едзыгъори къыхагъэхьагъ. Ащ ихэрэ пэпчэ хыкум приставхэм якъулыкхушлэхэм ялофшлэн зэрэзэхашэрэм уасэ фишын ылъэкышт. Ащ ишуагъэклэ хыкум приставхэм япшээрлыхэр зэрагъэцаклэрэм обществэм епллыкху фырилэр Гъэлорышлэлэм ипацэхэм зэрагъэшлэн амал ялэшт.

Хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкху и Гъэлорышлэлэу Адыгеим шылэм ипресс-къулыкху

Хылушъо Шапсыгъэм

Анахъ кой дэгъур

Къалэу Шъачэ шыпсэхэрэм къалэм и Мафэ хагъэунафыкыгъ. Ащ ыпэрэ тхьамафэм къалэм хэхьэрэ районхэм цыф зэхахьэхэр, спортывнэ зэнэкьокхуэхэр, къэгъэлъэгъон зэфэшъхьафхэр ащыкыуагъэх. Къэлэ зэнэкьокхуо зипсэуплэ нахъ зэтэгъэпсыхьагъэмрэ гъэклэрэ-клагъэмрэ къызшыхагъэщыгъэми зэфэхьысыжхэр фашыгъэх.

Шэхэклэй къоджэ коир ащ фэдэ зэнэкьокхуым ятлонэрэу анахъ дэгъуклэ къыщыхагъэщы.

Анахъэу аналэ зытырагъэтырэр коим социальнэ ыкли экономическэ лóфыгъохэмклэ хэхьоныгъэхэр ешлэхэмэ, ишъолъыр егъэкабзэмэ ыкли цыфхэм яфэлó-фашлэхэр цагъэцаклэхэмэ ары.

Шытхуцлэр къахьынымклэ футболнэ командэу «Кичмай» зыфилорэми ишуагъэ къэклэуагъ. Кобл Мэдин зипэцэ джэгóкло купыр Краснодар краим игубернатор и Кубок къэхьыгъэным пае теклоныгъэхэр ышлэ-

хэзэ аужырэ зэлуклэгъухэм анэсыгъагъ, Псышлópэ районым икомандэхэм зэклэмэ атеклуагъ.

Районым ианахъ урам дэгъоу ыкли зэтэгъэпсыхьагъэу къыхахыгъэр Кировскэ къоджэ коим хэхьэрэ псэуплэу Шъхьафит зыфилорэм шылэу Ровная зыцлэр ары.

Сурэтым итхэр: **Шэхэклэй чыплэ коим итхьаматэу Бердиев Русланрэ къоджэ общественностым исовет хэтэу Тхьэгъэпшэ Муратрэ.**

Къахэщыгъэ бэнаклохэр

Тлопсэ районым бэнэнымклэ зэнэкьокхуо шыкыуагъэм дзюдор шу зылэгъурэ ныбжьыклэхэм ащышхэу къулайныгъэ дэгъу зыхэлэхэр къыщылэгъуагъэх. Псэуплэхэу Тюменскэм, Шэпсы, къалэу Туапсэ адэт клэлэцлыкху-спортывнэ еджаплэхэм защызыгъасэхэрэм ащыцэу нэбгырэ 80 фэдиз ащ хэлэжъагъ. Спортсмен ныбжьыклэхэм гъэхьагъэу ашыгъэхэр зэфахьысыжыгъэх, нахъ дэгъоу зыкхэзыгъэлъэгъуагъэхэр къыхагъэщыгъэх.

Нэбгырэ 17-мэ теклоныгъэ зэфэшъхьафхэр къыдахыгъэх. Район зэнэкьокхуым ичемпион хуыгъэх Нэгъуцу Абрекрэ Тыкьо Азэматрэ (тренерыр Нэгъуцу Джамболэт), Шъхьэлэхьо Ренат (тренерыр Шъхьэлэхьо Аслъан) Шъхьэлэхьо Таир (тренерыр Мэфэгъэшлэ Юсыф).

Зэнэкьокхуым шытеклогъэ клалэхэр Краснодар край зэнэкьокхуэм ахэлэжъэщтых.

Агуй-Шапсыгъэ щажьэклагъэх

«Север-Юг» зыфилорэ политогическэ гупчэм ипроект къызэрэдилытэу, Шъачэ Закавказьем ижурналист ныбжьыклэхэр шызэлуклэгъагъэх. Абхъазым, Грузием, Азербайджан, Темеыр Осетием ыкли Армением ягъэзетхэмрэ телевиденимерэ ялофышлэхэр мэфэ заулэ лекциехэм ядэлугъэх, мастер-классхэм ахэлэжъагъэх, къалэу Шъачэ имэрэу Анатолий Пахоменкэм луклагъэх, Олимпиадэм изэнэкьокхуэхэр зышыкышт чыплэхэр арагъэлэгъуагъэх.

Журналистхэр Тлопсэ районым ит шапсыгъэ къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ шылагъэх. Краснодар краим хэхьэрэ чылэ

цыклым итариххэр инепэрэ шылаклэрэ нэлуасэ зыфашыгъ, цыфхэр къызэрапэгъокыгъэхэр агу рихьыгъ.

Чылэм спортывнэ ыкли культурнэ комплексэу дэтым ипацэу Шъхьэлэхьо Мэдинэ къызэриуагъэмклэ, нэбгырэ 45-рэ хуухэу журналист ныбжьыклэхэр къафэклогъагъэх. Ахэм чылэр арагъэлъэгъуагъ, адыгэхэм якультурэрэ яшэн-зэхэтыклэхэмрэ ашлогъэшлэгъоныгъ, концерт къафатыгъ. Хьаклэхэр Ныбэ Джамболэт изтнографическэ музей ащэгъагъэх. Къуаджэм шалэгъуагъэ пстэури агу рихьыгъ, джыри къаклохэ зэрашлоигъор къалуагъ.

Ныбэ Анзор.

Къоджэ шыаки

Лъэшэу сафэраз

Илъэсыбэрэ зыуж ситыгъэ лóфыгъо инэу сызгъэгумэ-кыштыгъэр гъэцэклагъэ зэрэхуыгъэм сышыгушлукызэ мы писъмэр къэсэтхы.

Псышлópэ районым ит къуаджэу Хьаджыкхуо сянэжъ (сянэ янэ) иунэ дэт. Ащ иклэлэ нахьыклэ джы щэпсэу. Тицлыкхуом ащ охътабэ щыдгъэ-кыуагъ. Чыплэр чыплэ дах — къушъхьэхэр, псыхор, чылэм

дэхьэрэ гъогу закъор, еж чылэу чыохым исыр — зэклэ лъэгъупхьэх. Ау унэм машинэклэ уеклоплэнэу шытыгъэп — гъогу илэжыгъэп...

Къуаджэм клоцырыкырэ гъогур асфальтклэ пклэгъагъэ, ау илъэс пчъагъэхэм ар зэщыкыогъагъ. Урамыр агъэцэклэжъэу агъэклэжъэу хуыгъэ. Ау псышхоу къушъхьэм къехыхэрэм ар ренэу зэхакъутэзэ,

унэм уеклоплэн умылъэкыжъэу хуыгъэ. А чыплэм метри 100 фэдиз икыхьагъ. Псыхуом телъ лъэмыджри зэп псым зэрэ-тырихыгъэр.

Чыплэ коим ипащи, район администрацием итхьамати мы лóфыгъомклэ бэрэ зафэдгъэзагъ. «Ахъцэ тилэпым» нэмыкл сыдигъуи зэхэтхыгъэп. Гъогум ар къыгурэлэу, изытет нахъ дэй хуызэпытыгъ.

Мы лóфым сэ анахъэу сыз-клигъэгумэклэгъэр унэм ис цыфым сэкъатныгъэ зэрилэр ары.

Ар чапэм гъогу къутагъэмклэ къехынри дэклоежынри къыныгъ.

Пашэхэри — чыплэ коим иери, район администрацием тетыгъэри, зэблахуыгъэх. Клэу къытехьагъэхэм адэжыи бэрэ сыкыуагъ, къыныби теслэгъуагъ, ау сызпылгыгъэ лóфыр гъэцэ-клагъэ хуыгъэ. Ар сэрклэ гушлогъошху.

Мы илъэсэу тызыхэтым Шъэ-умэн Хьазрэт ишушлэ ахъцэ шыцкылэ псыхуом лъэмыджыклэ тыралъхьагъ. Краим игубернатор

игуадзэу Хьатыу Джамболэт ихьатырклэ гъогуо зигугъу къэтшыгъэм асфальт тыралъхьагъ. Лыгъотх чыплэ коим ипацэу Ушхо Мэдин ылъэкыштыр лóфхэм ахишыхьагъ. Ахэми, нэмыкл цыфэу ишушлэуагъэ къэ-зыгъэклауагъэхэми сафэразэу «тхьашуегъэпсэу» ясэлó. Псауныги шылэклэшлэу ялэу, тхьамы-клагъохэм къашаухьэу шылэнхэу сафэлъало.

БОУС Нин.
лофшлэным иветеран.

Ззоуж илъэсхэр кыныгъэх. Заор теклыгъ зыщитыном, гъэблэххор кыкълэпыкыуагъ. Тэ Нэшукъое ублэлэ еджаплэр кызытэхуым, Пэнэжыкъое гурыт еджаплэм тиджэн щылыгъ дгъэкотэнэу пшъэщэжыгъе 12-рэ шъэожыгъе 12-рэ тыхъоу тыкло-гъагъ.

Мэз зэхэкълыхъгъэ псынжылыр ку гъоугбгъум тытэтэу къоджитыгъэ азыфагу илыгъэ Пэнэжыкъое лапчэкълэ тызджэщтыгъэм тыпхырыкълэти, пчэдыжырэ еджаплэ тыклощтыгъ.

Тичылэ а лъэхъаным сыхъат илэу цыф дэсыгъэп плэми ухэукъонэу щытэп. Сыхъатым илофшлэн зыгъэцаклэщтыгъэр атакъхэр ары. Ахэр кызыщылорэ уахътэр зэхэбгъэкълэуакълэмэ, еджаплэм пэсащэу уклон плэ-кыщтыгъэ.

Ащ фэдэу сянэ пчэдыж горэм кысэкълуали, «Казбек, къэуш, нычэпэ башэрэ сыччы-ягъ, уахътэм сылыпльэнэу хуыгъэп, атакъэмэ ялони зэхэ-хыгъэп, ау еджаплэм уиклогъу къэсыгъэн фэе. Къэтэдж, сиклал, угужош», — ылуагъ. Сянэ кыгъэхъазырыгъэр сшхи унэм сыкызыекълэм, осэу тельыр ма-фэм фэдэу мазэм къегъэнэ-фы. Дунаир нэфынэу ыкълэ рэ-хъатэу зысэлъэгъум, зэкълэри еджаплэм кълэи сэ сыкъэнагъэу слъыти, сыгулзэ сежъагъ. Тэкълэу сыкълэуагъэу къэушункыгъ, сэ ар зытеслэхъагъэр чыгъхэм къагъэушункыгъэу ары. Ащ ыуж пщэу ошъогум кытехъагъэр теки, къэнэфыжыгъ.

Еджаплэм сызынэсым пчээр егъэтыгъэу кычлэкълэыгъ, ау шъхъаныгъупчээр горэм нэфынэ къепсыти, ащ сытеуагъ. А лъэхъаным директорым игуадзэу лэф зышлэщтыгъэ Нэмытлэкъо Юрэ пчээр кылуи, кычлэкълэыгъ. Юрэ сыкъышлэжыгъ ыкълэ кысэупчылэ «Сыд чэщныкъом укызыкълэуагъэр?» ылуи. Зэрэхъугъэр зесэлэм: «Дэгъоу хуыгъэ, сэри чэщымрэ мафэмрэ сшлэхэкълэуакълэ лэфшлэгъу ужом таджэ сызэрэмкълэжыгъэр, шъуитетрадхэр сыуплъэкълэхэз, уахътэр сшлокълэуагъ. Некло, та-дэжэ усцэныш, еджэныр зы-щырагъэжыщтым тефэу укъэс-чэжыш».

Юрэ ядэжэ сызещэм, егъа-шлэм сишлэщтыгъэм фэдэу

ишъхъэгъусэ Розэ къыспэгъокыгъ: зысыгъэгъэфэбагъ, сифгъэшагъ. «Умыгумэкл, игъом укъэзгъэушщыт, рэхъатэу чые», — ылуи сифгъэголыгъ.

Джаш тетэу Юрэ ишъхъэгъусэ нэлэуасэ сыфэхъугъагъ. Юрэ фэдэу сыхъунэу а лъэхъаным сехъопсэгъагъ. Бэрэ тыригъэ-джэнэу хуыгъэп, ау ащ фэдэ шэн схэлэы сшлоигъоу сыхъу-гъагъ. Етланэ я 6 — 7-рэ клас-схэр тикъуаджэ кышысыуыхыи, 1951 — 1952-рэ илъэс еджэ-

Сиклэлэгъаджэ

гъум Пэнэжыкъое гурыт еджа-плэм я 8-рэ классым сыше-джагъ. Юрэ а лъэхъаным ты-ригъэджэжэп, ау ащ бэрэ зэ-рэхъыслэгъурэм сыгу кылэты-щтыгъ. Институт ужом илъэс 27-рэ Нэшукъое гурыт еджа-плэм ыкълэ Пэнэжыкъое пчы-хэ еджаплэхэм клэлэхэр ащэ-гъэджэжэп.

Нэмытлэкъохэр унэгъо зэ-тегъэпсыхъагъэхэу, лэжэклэ лыбланэхэу, зи амыгъэпщылэу, алэ зэкълэзгъэу лажэщтыгъэ-хэм ащыщыгъэх. Юрэ ятэу Сэфэр кышэнэу зэхъум ежэ фэдэ унэгъо лэжэаглоу Лыхъу ыпхъоу Лацуу (Нэшукъуае щыщыгъ) кышагъ. Зэшъхъэгъу-сэхэм къохэу Шыуамаф, Пщы-маф, Аслъан, ахэм ашыпхъоу Илмэс къафэхъугъэх, анахы-клэу Юрэ 1926-м къэхъугъ.

1930 — 1950-рэ илъэсхэм хабзэр зылыгъ коммунистхэм зытемыфэрэ нэгъырабэ агъэ-щынагъ, илъэс пчэагъэм алэ-жыгъэ мылкур алахыгъ. Агъэ-мысагъэхэм Юрэ ятэ ащыщыгъ. Унэм кычлэгъэкълэ, мылкъоу ялэри, ятучани алахыгъэх. Зы-члэсын ямылэ зэхъум ягъунэгъу-хэр къаделэхи, къақырым унитлэу члэсын плэкълэнуу пашыкълэ, унагъор ащ члэтысхъагъ. Сэфэррэ ишъхъэгъусэрэ ращыгъэх. Янасып кыхыи зэшъхъэгъусэ-хэр къэкложыгъэх. Ау бэрэ якъуа-джэ дагъэсыгъэхэп. 1934-рэ илъэ-

сым ятлонэрэу Сэфэррэ Лацуурэ Красноярскэ краим ит къалэу Игаркэ ашагъэх къагъэзэжы-ным фимытхэу.

Ращыхэрэм яклэлэхэр зы-дыращын е къагъэнэн фиты-гъэх. Сэфэр иклэлэхэр зыди-мышэнхэу тыриубытагъ, ила-хылхэм, ягъунэгъухэм ахэр къафагъэнагъэх, чылэм зэши-плыр кыдани, ежъхэр ращы-гъэх. А лъэхъаным зэшмэ ана-хыжыым илъэс 18 ыныбжыгъ, анахыклэу Юрэ илъэсий ыныб-жыгъ. Къехъулэгъэ тхъамыкла-

гъом кыхэкълэу Юрэ янэ иду-най ыхъожыгъ. Лацуу щылэзэ ащ илахылхэм ахъэ аугъойи, янэшэу Нэшукъуае щыщ Хъэ-дэгъэлэ Адам 1936-рэ илъэ-сым Юрэ янэ-ятэхэм афишагъ.

Ращыгъэмэ ауж икълэжынынхэ фаезэ, мэкъуогъум и 4-м Юрэ ятэ аубытыгъ. Чэщныкъом пчэем кытеохи хуулыфыгъищ шинель шлуцлэхэр ащыгъэхэу, НКВД-м илофышлэхэр кыхъа-гъэх ыкълэ унэр къалпыхъугъ. Сэфэр ращи егъаши ащ цыф тепплэхъыгъэх. «Сэ сизакъоу унэм сыкъынагъ», — ело клэлэм, — сянэш Адамэу Игар-кэ сыкъэзышагъэр шэклогъу ма-зэм, 1938-рэ илъэсым кыс-лыкълэу сыкъысхъыгъ.

Илъэс 17 ыныбжыу лэф-шлэныр «Заготскотым» клэлэм щыригъэжыагъ. лэфэу зыфагъа-зэрэр дэгъоу ыгъэцаклэщтыгъ — шклэхэр ыгъэхушщыгъэх, былымэмэ ашхыт лусыр зыгъэ-хъазырхэрэм ахэтыгъ, кумклэ къалэм клоти, гъэстыныпхэр кышэщтыгъ.

1945-рэ илъэсым Мыекъопэ клэлэгъэджэ институтым ифизикэ-хысап факультет члэ-хъагъ. Институтым общественнэ лэфхэм дэгъоу ащыхэлажэ-щтыгъ ыкълэ дэгъоу еджэщтыгъ. Ащ ыуж Пэнэжыкъое гурыт еджаплэм лэф шлэшэнэу къа-гъэкълэуагъ. А лъэхъаным лэф зыдишлэщтыгъэхэу Лыхъурэе

Хъаные, Оксужан Артем, Юрий Зыковыр, Прасковья Зыковар, Екатерина Некоз, Хъабэху Нурьет, Лыхъурэе Марьет кызырэгъоуцагъэхэм гугъэшхо клэлэм кыхалхъагъ. Пэнэжыкъое гурыт еджаплэм, мы ыпшэкълэ зигугъу къэсшы-гъэмэ анэмыклэу клэлэгъэджэ дэгъубэмэ лэф шашлагъ. Ахэм ащыщ Нэмытлэкъо Юсыф Къа-дыр ыкър. Ар апэрэ клэлэ-егъаджэхэм ащыщэу илъэсы-бэрэ мы еджаплэм щылэжыагъ, ащ ыцли ехыи.

Сэнэхъатэу кыхихыгъэм фэ-шыпкъэу клэлэгъаджэм сы-дигъуи илофшлэн дэгъу дэдэу зэхыщэщтыгъ. Шлэныгъэу илэи, иакъыли клэлэеджакломэ яплун, яегъэджэн рыхылагъэу ащ фи-гъэлорышлэщтыгъ. Ащ зери-лытэрэмклэ, о уилофшлэн икълэу фэдизэу умыгъэцаклэу адрэ-хэм лэф ябгъэшлэн плэкълэщтэп.

Юрэ зы илъэс еджэгъу ны-лэп хысапымклэ сызыригъэ-джагъэр (1947 — 1948), ау джыри ащ ыцлэ къодыеклэ се-джэныр къэзгъэкълэурэп, ыцлэрэ ятэ ыцлэрэ зэпытэу седжэ.

Пчыхъэ еджаплэм ипашэ зэхъум илъэси 4 ащ лэф дэс-шлагъ. Арыш, илофшлэн дэгъоу зэригъэцаклэщтыгъэм сыщы-гъуаз. Сэ сызыкълэщыщтыгъэр ащ фэдэу клэлэгъаджэ сыхъунэу ары. Шыпкъэ, сэ хысапыр арэп, урысыбзэмрэ литературэмрэкълэ ыкълэ адыгаб-зэмрэ литературэмрэкълэ езгъэ-джагъэх. Илъэс 27-у лэф зэрэ-сшлагъэм ар кыздэхъугъэу сэл-лытэ. Ащ Юрэ ишлуагъэ хэлъ. Клэлэгъэджэ лэфым ар илъэс 43-рэ фэлэжыагъ. Зэкълэмкълэ илъэс 60 ащ лэф ышлагъ, ау джыри тлысыжыу сысырэп. Пэнэжыкъуае район гупчэр кызажыжыгъэм кысхэгъэжы-гъэу ветеранхэм ярайон орга-низацие ипашэ. Юрэ илофшлэн къралыгъом уасэ кыфишлызэ «Адыгеим и Щытхъуэхэ» зы-филорэ медалыр, бгъэхалхъэу «Тылым илофыш» зыфилорэр кыфигъэшшошагъэх, ар лэф-шлэным иветеран, Теуцожь районым ицлыф гъэшлуагъ.

Непэ ветеран организаци-ем зэкълэ хэтхэм ящылэкълэ-псэ-укълэ Юрэ ешлэ, ящыклагъэхэм ащыгъуаз, ахэр зэрафигъэцэ-клэщтым пылэ.

Ишъхъэгъусэу Розэрэ ежыыр-рэ унэгъо дахэ ял, клэлищ зэшъхъэгъусэмэ зэдаплугъ. Ахэр гъогу дахэ рэклох. Анахыжыу Къэпллан зэлъашлэрэ травма-толог, Аслъан предприниматель, Заур пенсиенхэмкълэ фондым илофыш. Зэкълэми унэгъо да-хэхэр ялэх.

Юрэ сыфэлъало псауныгъэ пытэ илэу илыфыгъэхэм бэрэ адэтхээнэу, ветеран лэфым емызэщынэу.

**УДЫКЪАКО Казбек.
Пенсионер.**

Мэзитлэу тешлагъэу къаубытыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоцл лэфхэмкълэ и Министер-ствэ кызыритырэмкълэ, тыгъэгъазэм и 2-м кысхэгъэ-жыагъэу и 8-м нэс республикэм бзэджэшлэгъэ 70-рэ шызэрахъагъ. Ахэр — тыгъуагъэхэу 32-рэ, цыфым ып-кынынэ-лынэ шъобж хылыгъэхэр тырашагъэхэу 1, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлэгъэ 21-рэ, нэмыкълэри. Экономикэм ылыныкълэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 12-рэ аукъуагъ. Бзэджэшлагъэ зезыхъэгъэ нэгъырэ 66-рэ хэбзэхъумэкълэ кълэуыкълэхэм агъэунэфыгъ, зеха-фын алэкълэыгъэр процент 90-м ехъу.

Блэкълэыгъэ тхъамафэм Адыгеим игъогухэм хуыгъэ-шлэгъэ 16 къатехъухъагъ. Ахэм нэгъыри 2 ахэклодагъ, 16-мэ шъобж зэфэшъхъафхэр атешагъэхэ хуыгъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысхэу водитель 58-рэ гъогъу-патруль кълэ-лыкълэу илофышлэхэм къаубытыгъ.

Тикъэлэ шъхъалэ щыпсэурэ хууль-фыгъэу илъэс 32-рэ зыныбжыу хуы-кълэн бзэджэшлагъэ зезыхъагъэм ылы-ныкълэ УФ-м хэгъэгъу клоцл лэфхэмкълэ и Министерствэ и Мыекъопэ къэлэ отдел иследственнэ подразделение уголовнэ лэф кызылэуыхыгъ.

Мы бзэджэшлагъэм епхыгъэу хэбзэ-хъумэкълэ кълэуыкълэхэм закыфигъэ-загъ Мыекъуапэ щыщ бзылыфыгъэм. Ащ кызырлыгъагъэмкълэ, къалэм дэт шхалэхэм ащыщ лэф шешлэ. Мэфэ зауэлэ узэкълэбэжыгъэм дэгъоу ешъ-гъэ хуулыфыгъэр ащ кычлэхъагъ. Сыхъат

заулэм кыкълэу шъон пытэ бэшэрэб зытлэ етлани ришъугъ. Знакыл утхъогъэ хуулыфыгъэр шхалэм члэкълэжынэу кызыралом, ар ыдагъэп, бэшэрэбыр ыкълэути, апчыр ылыгъэу администра-торым тебэнагъ. Бзылыфыгъэм ыпшэ илыгъэ дышэ пшэхъур ритхыи, нэ-ужым зигъэбылыжыгъ.

Полицием иучастковэ уполномочен-нэхэм зэхэжэгъэ оперативнэ-лпыхъон лэфтхъабзэхэм яшлуагъэкълэ бзэджэшла-гъэр зезыхъагъэр къаубытын алэкълэыгъ, ышлагъэм ар еуцолэжыгъ. Дышэ пкыгъоу бзылыфыгъэм ыпшэ ритхы-гъэри иунэ илъэу кырагъотэжыгъ. Джы ащ уголовнэ пшэдэкълэжэ ра-гъэхышщ.

Илъэсэу тызыхэтым ишышъхъэлэу мазэ республикэм щыпсэурэ клэлэклэу илъэс 20 зыныбжыым ыпкынынэ-лынэ шъобж хылыгъэхэр зэрэтырашагъэхэм кыхэкълэу идунай ыхъожыгъ. Ащ епхыгъэу уго-ловнэ лэф кызылэуахыгъагъ, Тэхъутэ-мыкълэ районым щыпсэурэ хуулыфыгъэу бзэджэшлагъэр зезыхъагъэри къаубы-тыгъагъ. Ышлагъэм ар еуцолэжыгъ,

ау нэужым хэбзэхъумэкълэ кълэуыкълэхэм алэкълэи, зигъэбылын ылыкълэыгъ. Ащ кыхэкълэклэ федеральнэ лпыхъоным ратыгъагъ.

Полицием илофышлэхэм зэрагъэунэ-фыгъэмкълэ, зы псэуплэм щыщ нэгъыритлэу шышъхъэлум и 15-м зэлукълэуагъ. Зэдэгъу-щылэхэзэ, ахэм азыфагу зэмызэгъы-ныгъэ кытэджэжэ. Хуулыфыгъэ нахы-жыым илъэс 20 зыныбжэ клэлэклэм утын гъушэхэр рыхыгъэх, шъобж хы-лыгъэхэр тыришагъэх. Ипсауныгъэ изы-тет дэй дэдэу ар ыш кыгъотыжыгъ. Тхъамэфитлэм кыкълэу Адыгэкълэ дэт сымэджыщым иреанимационнэ отделе-ние клэлэр илыгъ, медицинэм илофы-шлэхэм алэкълэ къагъэнагъэп, ау иду-най ыхъожыгъ.

Мэзитлэм кыкълэу хэбзэхъумэкълэ кълэуыкълэхэр бзэджэшлэм лпыхъугъэх ыкълэ тыгъэгъазэм и 5-м къаубытын алэкълэыгъ. Краснодар краим ит псэуплэ-хэр зэблихъухэзэ ащ зигъэбылы-щтыгъэ. Ыпэкълэ пчэагъэрэ уголовнэ пшэдэкълэжэ рагъэхыгъ. Бзэджэшлагъэ зезыхъагъэхэр охътэ гъэнэфагъэм зышалагъэхэ члэплэм мы уахътэм члэс.

Илъэс пчъагъэкӀэ узэкӀэлэ-бэжмэ, къоджэ зырызхэм къа-рыкӀхи АлыгӀэ Юрэрэ Мыекъуа-пэ щыпсӀауэху кызыэкӀохэм, лофшӀаплӀэм нӀлуасэ щызэфӀэху-гъагъэх.

лофӀу ашӀэрэри зэфӀэдӀу, сӀ-мӀэркӀуэр апӀэ ит зӀпытӀу, зӀ-рӀемыльӀэгъухэмэ зэфӀзӀзӀхӀу, зын кылыфӀыгъэх кыпшӀуагъ-шӀу кӀалӀэмэ азыфагу ныбджӀ-гъуныгъэ пытӀ дӀлыгъ. Цыфы-гъэ дӀахӀгъӀу ахӀӀыым ыпкӀ кыкӀӀу яшӀхӀэгъусӀэхэри зӀпӀб-лагъӀэху, зӀахӀӀэху, зӀрӀлы-тӀэху уахӀтӀр кӀуагъ. СарӀ, АлыгӀ ишӀхӀӀэгъусӀ, пчыхӀэрэ лӀыр кӀӀэгъужӀу кыхӀӀкӀымӀ, иныбджӀгъу зӀрӀкӀыгъур, зӀрӀ-мыгъошӀӀыгъу ышӀӀӀыгъу. Свети, ЮрӀ агуащӀ, гумӀӀкӀ илӀ зыху-кӀӀэ СарӀ кыфӀытеошӀыгъу. УнӀ фӀ-тӀрхӀм ачӀӀӀыгъэхэм, агу мы-кӀодӀу зӀдӀӀӀышӀыгъу, упчӀӀ-жӀӀгъу зӀфӀӀӀыжӀышӀыгъу. ГъӀпсӀӀыгъу уахӀтӀ загъотӀкӀ, унӀгъуитӀур зӀкӀыгъу кӀушӀ-хӀм е псӀушӀом кӀошӀыгъу.

УнӀгъо егъӀжӀӀыгъу дунӀе насыпӀу а зы илъӀсым шӀӀӀо дӀхитӀу къазыпӀӀӀм, АлыгӀ икӀ-лӀ АскӀр ЮрӀ фиусыгъ, ЮрӀ илӀфыгъэ Анзор АлыгӀ фигъ-шӀошагъ. КъӀӀӀ кӀоцӀымкӀӀ тӀӀкӀу зӀпӀӀыжӀӀэхэм, шӀӀӀӀӀыгъу цыкӀлӀхӀэр апӀӀӀ классым а зы еджапӀӀм зӀдӀӀуагъӀ, а зы партым зӀдӀдӀсӀхӀу шӀӀӀыгъӀхӀэр зӀрагъӀгъотӀу аублагъ. ЯтӀ-янӀ-хӀэр ащыгушӀлӀхӀу сабылӀхӀэр зӀпӀлӀпӀӀыжӀышӀыгъу, еджӀнӀм-кӀи егугъухӀу, зӀдӀӀӀыжӀӀу, зым игушӀуагъо адрӀм дигощӀу шы-тыгъ. УнӀгъуитӀур зызӀахӀӀӀӀ, ЮрӀ шӀӀӀӀыжӀӀхӀэр ыкуашӀом атыригъӀӀысхӀӀи адыгагъ, цы-фыгъ, зӀфагъ, ныбджӀгъуныгъ зыфӀагӀӀӀ гъушӀӀӀхӀм мӀхӀанӀу ялӀр къафӀуатӀӀыгъ, щысӀхӀэр къафӀышӀыгъу.

УахӀтӀ тешӀи, унӀ зӀтеты-шом зӀпӀгъунагъухӀу, зыкӀӀ-хӀопсышӀыгъӀхӀ псӀӀпӀхӀэр унӀ-гъуитӀум нахӀ зӀпӀблагъӀхӀу къащыратыгъ. АлӀ зӀкӀӀдӀагъӀу, зӀрӀӀӀӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀӀ лӀфхӀэр унӀм арашӀылӀагъӀ: обой дахӀхӀэр арагъӀпкӀыгъӀ, итын фӀе псӀуалӀӀхӀэри зӀпӀ-чӀыжӀхӀм, зӀдӀӀӀыжӀхӀӀӀ къа-щӀафӀыгъӀ.

лахыл гупсӀу ялӀхӀэр къазы-ахӀӀӀ е хӀяр цыкӀу унагъом илӀмӀ, зым зыр еджӀжӀӀу, зӀ-дырагъашӀтӀу, зы бын-унагъоу дахӀу зӀхӀӀыгъӀ. ЗӀкӀӀмӀ анахӀ лӀӀӀӀу гушӀошӀыгъӀхӀэр кӀӀӀӀ-цыкӀлӀхӀэр арын фӀае. ПчӀдыжӀ нӀфӀылым щегъӀжӀагъӀу зӀкӀы-гъушӀыгъӀ: еджапӀӀм зӀдакӀошӀы-гъӀ, зӀдӀӀӀӀӀӀыгъӀ, зым ыгу хагъӀкӀы зыху-кӀӀ, адрӀр пытӀу кыкӀоуошӀыгъӀ. Шагу-шӀоу зыдӀсхӀм щыпсӀурӀ цыф-хӀм ар къадашӀагъӀу, зӀкӀымы-гъухӀу зальӀгъухӀӀӀ ашӀӀӀӀӀӀ-гъонӀу «уныбжыкӀу тӀдӀӀ шы-ла?» алӀӀӀ кӀяупчӀышӀыгъӀ.

Упсаоу, щыкӀӀӀӀӀӀ умылӀмӀ, уахӀтӀр псынӀӀӀу макӀо. ИлъӀсым илъӀсыр кӀӀӀыкӀуи, АлыгӀр ЮрӀрӀ ялӀфыгъӀмӀ зыкӀӀӀӀыгъ. ХӀгъӀгъуи зӀхӀо-кыныгъӀ инхӀэр фӀхӀыгъӀ. ХӀбзӀ лофшӀаплӀхӀэр зӀхӀтхӀыхӀи, лӀна-тӀлӀр мылӀкурӀ зӀлӀхӀм зӀфа-гошыгъ. ЦыфӀ жӀуӀгъӀхӀу пчӀ-дыжӀ нӀфӀылым кыщегъӀжӀа-гъӀу пчыхӀӀ мӀзӀахӀ охуфӀ нӀс зышӀхӀамысыжӀӀу ащылажӀӀ-шӀыгъӀхӀэр къауагъӀжыкӀы, «ШӀу-зӀ-рӀӀӀӀӀ...» алуи лофшӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀхӀэр къырагъӀсӀжы-гъӀ, удӀхӀан умылӀӀкӀынӀу кӀ-рӀгъулхӀэр кыӀуагъӀуагъӀ. КӀӀӀӀӀ хӀумӀ, илъӀс пчӀагъӀрӀ узылӀӀжӀӀгъӀ лофшӀаплӀм «хӀа-уегъӀпсӀӀу» ычӀыпӀӀӀ «ути-щыкӀагъӀ, пшӀхӀӀ щыгъӀзӀы» кызышӀыуагӀӀӀ, шӀхӀаӀом

уесты, сымаджӀ уешӀы, гумӀӀкӀ-гукъаом илӀкӀхӀэрӀи къахӀкӀы.

Юри, АлыгӀи гузӀжӀогу хӀ-фагъӀ. ЛӀжӀапкӀу бӀми макӀ-ми игъом къаратышӀыгъӀ уна-гъом дахӀу щызӀбжыкӀышӀыгъӀ: унапкӀӀ, шхын-щыгъынмӀ апӀу-хӀашӀыр, еджапӀӀ, нӀпӀмыкӀ фӀӀо-фашӀӀхӀэр. ЗыщыгулӀхӀэрӀми лӀпӀӀӀӀӀанӀ горӀхӀэр ялӀгъ. Ауми гупсӀӀычӀагъӀэр къабӀкӀы ху-гъагъ. ПкӀыхӀӀ дахӀм фӀдӀгъӀ а щылаӀӀӀри тӀ кыохыжӀ?

АлыгӀ бӀрӀ щымысӀу тхӀамӀ-такӀӀу ялофшӀаплӀӀ зыщӀыжы-гъӀэр кӀеджӀагъ, лӀнӀтӀӀ дӀгъуи

шинӀ тхӀаматӀм кырытыгъ. Ма-шинӀми шофер гъусӀ кыфӀи-шӀыгъ. ШӀӀмбӀти, тхӀаумафи имыӀу АлыгӀ «лӀжӀапӀӀм сӀкӀо», — ыӀӀӀ дӀкӀӀу кыублагъ. Пчы-хӀӀӀ кызыкӀошӀыкӀӀ «тхӀа-матӀм нӀмыкӀӀу хӀт кыскӀӀӀу-чӀагъӀми сисӀп лори елу», — шӀузым кырылӀоти, унӀ шӀхӀаф зышӀышӀыгъ. «ХӀайнапӀ, ЮрӀ кыпкӀӀӀӀӀӀӀ зӀпыт, сизакъоу гъунӀгъумӀ сахӀхӀӀ зӀпыт. ЮрӀ уигъунӀгъу ыкӀи уиныбджӀгъу. «Сыд уикъӀӀагъ?» — пӀошӀым сыда емыкӀоу хӀӀыгъ?» — ыӀӀӀ СарӀ лӀым бӀрӀ рилуагъ, ау

шӀошӀыгъ, гукъӀыжӀ фабӀхӀ-ри шӀхӀӀм щызӀблӀкыгъӀ.

«Угу умыгъӀкӀоды, Сар! Ти-кӀалӀмӀ ныбджӀгъуныгъӀу зӀфы-рялӀм ихӀатыркӀӀ сӀ а лӀфым хӀкӀыпӀӀ кыфӀӀӀӀӀӀӀӀ. Е АлыгӀ сшӀокӀодыпӀӀт, е лӀыгъӀ горӀ кыхӀанагъӀу щытӀм кыгъӀӀӀ-жышӀт. ЗыгъӀӀӀхӀат!» — бзылӀ-фыгъӀм рилуи, АскӀр зыфигъӀ-загъ. — «А сикӀап, лӀыгъӀ пхӀӀ, ар гъуащӀӀӀ. Сыд фӀдӀ мылӀкукӀи уицӀыфӀыгъӀӀ уиныб-джӀгъурӀ умыхӀожӀ. УянӀ уналӀ тегъӀт. Шагу чыӀӀм дӀмыгъӀ-тӀу унӀм ищӀжӀ. БӀ темышӀӀу

шӀуагъӀу, кыуухӀ-ыухӀажыӀзӀ АлыгӀ зыухыжыӀнӀу кызыре-гъажӀм, ЮрӀ кызыӀпӀуыгъ: «АлыгӀ! ЗыкӀӀӀӀӀжыӀныр сы-дигъуи кӀасӀп. ЗанкӀӀу гъушӀӀ. ФыжыӀр — фыжыӀ лӀ, шӀуцӀӀри — шӀуцӀӀ лӀ. УилыгъӀрӀ уизӀ-фагъӀрӀ чӀанагъӀ мӀхӀу. Уиуна-гъо пшӀуигъӀкӀодын ылӀӀӀышӀт, фӀсакъ синыбджӀгъу. УишӀхӀӀ-гъуи, уикӀали уналӀ атегъӀт, пы-уы умышӀы. АхӀм лажӀӀ ялӀп. Дунаим узфӀытетым егупшысӀ!»

Ащ ыуж бӀ темышӀӀу Ас-кӀр кӀӀӀӀӀӀӀӀ. ИлофхӀэр кы-лӀӀӀӀӀӀӀӀ зыӀмӀдӀжӀӀым зычӀӀӀӀм, чӀӀи мафи ямыӀӀу ЮрӀ иунагъо ылӀӀӀ кыгъӀанагъӀ. Анзор иныбджӀгъу ыгу кыдӀицае шӀо-гъу гӀӀӀӀыгъӀ: ыгъашӀӀыгъӀ, еджапӀӀм арагъӀшӀагъӀ, кӀӀ-бар щхӀӀхӀэр кыӀуатӀӀыгъӀ. МафӀ горӀм лӀыр укъӀӀӀӀӀӀӀ, хӀкӀӀӀӀан фаеу АскӀр кызы-ралом, сыхӀат темышӀӀу Анзор иныбджӀгъуӀм ямызакъоу, ятӀу ЮрӀ илофшӀӀӀгъуӀхӀэр игъусӀу сы-мӀдӀжӀӀым лӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀ-рӀӀӀӀӀыгъӀ, анализӀу атын фа-ехӀэр атыхӀи, зӀрӀхӀазыркӀэр къа-гъӀӀагъоу кызыӀпӀууагъӀ. АлыгӀ гӀӀӀӀӀ икӀалӀ ыгъӀӀӀнӀ-фӀынӀу сымӀдӀжӀӀым кыӀуи, куо-хӀаукӀӀэ зӀшӀуӀӀӀхӀм ылӀӀ-гъуӀ: лӀӀӀӀӀӀ зырызмӀ ЮрӀ-рӀ АскӀррӀ ателыхӀ, ахӀм азы-фагу шланг-трубкӀ псыгъоӀэр зӀ-пыгъӀанагъӀӀу щызӀбжыркӀыхӀ. Халат фыжӀхӀэр ащыгъӀу нӀбгы-ритӀу ашӀхӀашӀыгъ. А чӀыпӀӀм АлыгӀ ыгу кӀӀӀӀӀӀӀ, мӀкӀӀ-макӀӀу пхӀӀӀӀӀӀӀӀ ыпашӀхӀӀ итым етӀысхӀыгъ. ПкӀӀӀӀӀ чыӀӀу кыӀӀӀӀӀӀӀ ынатӀӀ рилӀӀӀӀӀӀ-зӀ, гукъӀӀӀӀӀӀӀ ахӀӀӀӀӀӀ. ЫнӀмӀ кыӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀ ныбжыкӀӀу МыекъуапӀ кызы-клӀом ЮрӀ нӀлуасӀ зӀрӀфӀӀху-гъагъӀ, лӀури зӀкӀыгъуӀу гъогу кыӀӀӀӀӀӀ, дӀпкӀ пытӀу, кӀӀӀӀ папкӀӀу иныбджӀгъу зӀкӀӀӀӀӀ имыӀӀу, зӀфагъӀр ыпӀ ит зӀ-пытӀу, кыфӀӀӀыпкӀӀу зӀрӀ-щытыгъӀ. Джы, мары, икӀалӀ дӀжӀ сымӀдӀжӀӀым ятӀ кӀӀы-сызӀ иныбджӀгъу кӀӀысӀыгъ. «Сы-дӀу сыдӀӀӀ дӀдӀа, сыдӀуи сы-насыпӀнчӀа...», сыӀӀӀӀӀнчӀа... Я си АлахӀ закъу, сикӀали кӀӀ-ухӀу, синыбджӀгъуи кыӀӀӀӀӀ-зӀжӀ... СыхӀӀуагъ, кысфӀӀ-гъӀгъу. ХӀта сызфӀышӀӀӀӀ сикӀалӀ зыгорӀ кыӀӀӀӀӀӀм, ныбджӀгъуӀнчӀу сыкӀӀӀӀӀ...»

«ТхӀӀӀӀӀ шыкур, зӀкӀӀӀӀ дӀ-гъоу зӀпыфагъ. КӀалӀри шӀӀхӀу зыпкӀ иуцӀжышӀт. Игъом шӀукъ-сыгъ, шӀопсӀу, тят», — гъушӀӀу врачым ЮрӀ кырылохӀӀӀм АлыгӀ зыкырагъӀшӀӀӀыгъ. Ыгу жы-шхо зӀрӀдӀхӀагъӀ хӀпшӀыкӀӀу хӀхӀапщыкӀыгъ...»

АскӀр сымӀдӀжӀӀым икычӀӀ-щыжыгъо тыригъафи, АлыгӀ, зымы римыгъашӀу, иуӀӀӀӀ ышӀ-жы, ЮрӀ игъунӀгъу унӀр ышӀ-фыжыгъ. ГушӀом хӀтхӀу Сар-рӀрӀ АскӀррӀ яунӀжӀ кыӀӀӀ-зӀжыгъ. УнӀри зӀлахыжыӀнӀу игъо имыфӀӀӀӀ АлыгӀ игъунӀгъу дӀжӀ ихӀагъ: «Юр! ЛӀӀш дӀ-дӀу сызӀрӀмысӀр сӀшӀӀ, кыс-фӀӀӀӀӀӀӀӀ уиуӀӀӀу, — елӀӀу, — о уицӀыфӀыгъӀрӀ уилыгъӀрӀ зымыуасӀ щыӀӀ. ДӀгъу дӀдӀу кызыгурылагъ на-сыпӀнчӀӀу, ныбджӀгъуӀнчӀу сыкӀӀӀӀ зӀрӀӀӀыгъӀ. ЗгорӀм кысфӀӀӀӀӀӀӀӀ щытӀм... СиунапчӀӀ лухыгъ, еблагъ...» ЗӀ-хихыгъӀм зӀтыригъӀӀагъӀу, ау зӀригуапӀр хӀпшӀыкӀӀу ЮрӀ заулӀр щытыгъ. ЕтӀанӀ: «АлыгӀ! КӀӀӀӀӀӀ гъушӀӀӀхӀэр зӀрӀшӀып-кӀӀр сшӀошӀ мӀхӀу. СӀрӀп шӀо-кӀодыгъагъӀ, оры сызышӀокӀо-дыгагъӀр. Уни, уиакыли кӀӀ-лӀӀӀыжыгъӀшӀ, шыкур!» НӀбгыри-тӀум лӀӀӀӀ пытӀу зӀрашӀӀыгъ.

ХЪУТ Руслан.

НЫБДЖӀГЪУ ШЫПКӀӀЕР МЫЛӀКУМ ЫЧӀЫПӀ

Рассказ

кырытыгъ. ИныбджӀгъу пае елӀӀуӀнӀу зыфӀежӀм, «СыфӀ-ягъӀмӀ ащ сыхӀӀӀӀӀӀӀ. ЗыщыгъӀгъушӀ. КыуаслӀӀӀр гъ-цӀӀӀ, удӀмых. УжӀ фӀсакъ. ПӀӀӀӀӀӀӀ, пшӀӀӀӀӀ умыӀу-тӀ» — ылуи кыфигъӀытагъ. Унагъом щыкӀагъӀ имыӀӀу пчы-нын зыху-кӀӀ узымыуцӀӀӀӀӀӀӀ щыӀӀ. Ары зӀрӀгъӀпсыгъӀэр хӀ-гъӀӀушхори. ЗыбгъӀӀыкӀоуи кыхӀӀӀышӀт, пчӀыри шыпкӀӀӀ уагъӀӀӀӀ. Сыд фӀдӀзӀу уа-фӀми, лӀнатӀӀм гъӀры уишӀын ылӀӀышӀт, уитхӀамати тхӀӀшхоу кыпшӀошӀышӀт. ХӀкӀыпӀӀӀ щыӀӀ кыпшӀошӀышӀм уеуцӀӀӀӀт. АлыгӀ ащ фӀдӀӀ щылаӀӀӀм еуцӀӀӀӀгъ. Ащ паекӀӀ Юри зӀрӀзекӀуагъӀр ыгу кӀеуагъӀ.

лофшӀӀӀӀӀ тӀеуытӀгъӀ тӀрӀз ЮрӀ ымыгъотӀу охӀтӀ шӀукае тешӀагъ. СыдӀу щытӀм, инасып кыхыи, кызылауахыгъ лофшӀӀӀӀӀ мыинӀу, пчӀӀ-шӀхӀаныгъупчӀӀхӀэр кӀӀӀӀышӀӀӀм ригъӀблагъи, ежӀ исӀӀӀхӀаткӀӀ лӀф ышӀӀӀӀу ригъ-жыагъ. ШыпкӀӀӀ, апӀӀр мӀзӀӀ зытӀушым АлыгӀ лӀфы зыригъӀшӀи иныбджӀгъу ыгъӀӀӀӀыгъ, кӀӀ-упчӀагъ, ау илофшӀаплӀӀ нахӀ пыщагъ зӀхӀум, шӀӀн-зекӀуаӀӀу илӀхӀэри зӀблӀӀхуӀгъ хуӀгъӀ. ТхӀаматӀр кыфӀытеомӀ, ыпашӀ-хӀӀ итым фӀдӀу гӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀ-джышӀыгъӀ, дӀӀ кӀулыкӀум щы-лӀм фӀдӀу, пкӀӀӀӀӀӀ зӀрилӀӀӀӀӀ-зӀ «ДӀгъу, джыдӀд, сыхӀӀӀӀ, кӀӀӀӀӀ», — ыӀӀӀӀ джӀуап-хӀэр ритыжышӀыгъӀ. ЫцӀӀ имы-закъоу, яти ыцӀӀ кыӀӀӀӀ, тхӀа-мӀтӀ ныбжыкӀӀм еджӀшӀыгъӀ.

МафӀ горӀм ЮрӀ фӀмылӀӀ-кӀӀу иныбджӀгъу рилуагъ: «АлыгӀ, мы лӀнатӀӀу гъӀры узӀхӀулагъӀм тызӀшӀуигъӀӀӀӀӀӀӀ сенӀгъуе. О сыдӀу ухӀапӀӀӀа ащ?»

АлыгӀ емыгупшысӀу кызылуп-хыотыгъ: «МылӀку силӀмӀ ныб-джӀгъу пае сӀ сыкӀӀӀӀӀтӀп, уицӀыхӀӀ тегъӀӀ. СӀ зыгорӀ сыхӀун, оры изакъоу кӀӀӀӀӀ-тыр... хӀа-хӀа-хӀа», — ыгу кы-дӀӀӀу щыгъӀ. А чӀыпӀӀм ЮрӀ кыгурылагъ гъогу зӀхӀӀым нӀбгыритӀури кызырӀӀыгъӀхӀэр. ЯщыӀӀӀыгъ гъогу гошыгъӀ зӀрӀӀмышӀышӀӀӀӀ амалыгъӀм яусагъ, ау хӀкӀыпӀӀ а чӀыпӀӀм фигыотыгъӀ. Ащ пае кымыгъа-нӀу иныбджӀгъу иунагъо лӀып-лӀӀӀыгъӀ, кӀӀӀӀӀӀӀыгъӀ. ЯтӀ цысӀӀ тырихӀу АскӀр дӀуцӀохы-мӀ? ХӀаулые хуӀнба цыфыгъӀ-пӀуныгъу кӀалӀм хильхӀагъӀр... Гугъ фабуӀу зыдӀылыгъыгъ АлыгӀ ежӀ иакъыпӀӀӀ, ышӀхӀӀӀӀ егуп-шысӀӀнышӀ, гъогу пхӀӀнджӀу зы-тӀхӀагъӀм кытӀекӀыжыӀнӀу.

Зы заулӀ тешӀагъ. АлыгӀ пчӀ-дыжӀ кӀӀс лофшӀаплӀӀм автобус-кӀӀӀӀӀӀӀӀ, «хӀбзӀ» ма-

АлыгӀ зы зӀхымыхӀӀрӀм фӀдӀу бӀрӀ зышӀыгъ, етӀанӀ ишӀхӀӀгъусӀ кытекуагъ: «Джыри зӀ кы-осӀӀӀжы. УнӀм сисӀп сӀомӀ кыкӀыӀрӀр — сисӀп. ЮрӀӀӀи ары!» СарӀ зӀхыгъӀгъӀм зӀты-ригъӀӀагъӀу бӀрӀ щытыгъ, фӀмышӀыӀу нӀку-нӀпс хуӀгъӀу пщӀыжыӀӀӀм кӀӀӀӀӀыгъ, тӀыси зыгъӀыкыгъ. ГъунӀгъу унагъом зыгорӀ кызырӀӀӀхӀуагъӀгъӀр ЮрӀ псынӀӀӀу кыгурылагъ, зытӀо-зытӀ иныбджӀгъу дӀгушӀыӀӀ шомгъоу зылуигъӀӀагъ, ау АлыгӀ, ышӀхӀӀ дыригъӀӀӀӀӀӀ, «джы-дӀдӀм уахӀтӀ сӀӀӀ, сыхӀӀӀ, сшӀхӀӀ дӀгъӀанагъ, етӀанӀ ты-гъушӀӀӀт», — ыӀӀӀ тегушӀыкыкӀ зӀхӀум, «хуу шӀоигъор орӀхӀу, сӀ нахыӀбӀ сыхӀыкӀагъа» зӀ-риложы, тӀысыжыгъӀ. Ащ ыуж АлыгӀ унӀу зычӀӀӀыср нахӀ инкӀӀ ыхӀожы, нӀмыкӀ район иунагъо ышӀӀыжыгъ. СщӀагъи, сӀхӀожы, кызыдӀӀӀ, кӀӀблагъи игъунӀгъу кырыммыӀоу зы мафӀӀӀӀ лӀфыр зӀшӀуишӀыгъ. «УнӀчӀӀхӀажыӀм шӀуесӀгъӀблагъӀ, Свет. Юри, Анзори кызыдӀащӀ», — ылуи телефонымкӀӀ СарӀ кызыте-ом, зӀшӀхӀӀгъусӀхӀэр бӀрӀ егуп-шысагъӀ кӀуакӀӀу ялӀшӀыӀрӀ фашӀӀӀыӀрӀ. ШӀуафӀтын лӀа-пӀӀхӀэр ащӀафыхӀи, Анзор иныб-джӀгъу ритышӀт сотовӀе телефо-ныр ыӀӀычӀӀ чӀӀӀӀу, гушӀуаӀӀо кӀуагъӀ. ПчӀӀм хӀӀ звон-кым зытеохӀм, АлыгӀ зӀрешӀуа-гъӀр кыхӀӀӀу, ынгъушӀхӀӀхӀэр пӀыжыжыӀӀӀу кыкӀыгъ. ЫнӀхӀэр ыгъӀӀӀӀӀӀӀӀ, «ШӀора сӀӀо? ШӀугу кышӀуымыгъау, ау ныч-хӀапӀӀ сыхӀӀӀӀхӀэр сӀлофшӀӀӀгъуӀхӀэр ары. АхӀм хыӀм кытӀхӀс зы-хуӀкӀӀ агу рыхышӀтӀп. ШӀукыз-щыкӀошӀышӀ сӀ шӀӀӀӀӀӀӀӀт, тхӀашӀуегъӀпсӀӀу!» — ылуи пчӀӀр кыригъӀӀӀжыгъ. ШӀуафӀтынӀу ахыгъӀӀхӀэр пчӀӀ ихӀӀгъум агъӀтылӀышӀи, Анзори иныбджӀгъу ылӀӀӀу шӀоигъоу зӀпӀӀӀыжыӀзӀ, ЮрӀ иунагъо кыӀулыжыгъӀ.

ТакыкӀ темышӀӀу халат пӀо-нӀкӀӀу СарӀ унӀм кыӀӀӀӀыгъ, ащ ыуж кӀӀӀӀӀӀ АскӀри итӀу иныбджӀгъу дӀжӀ кыӀулыӀӀагъ, лӀӀӀ пытӀу кыришӀӀыгъ. «Юр, Свет, кысфӀӀӀжыгъӀгъу АлыгӀ игушӀыӀӀӀ. ПкӀӀӀӀӀ зыхымыгъӀ-кӀодӀгъӀ мылӀкум ышӀхӀӀӀ зӀ-рифӀӀыгъ. СигъатхӀӀӀрӀ сӀ ащ фӀдӀ щылаӀӀӀм, ау сыдӀу зыс-шӀыхӀӀ, сызӀылӀыфӀыгъ, сыегъӀ-зыгъ...» — ыӀӀӀ СарӀ гъу зыӀуӀӀӀ. КӀӀӀӀ зӀныбджӀгъуи-тӀмӀ ялӀпӀӀӀ ЮрӀ иуахӀтӀ псын-кӀӀу кызыкӀащӀагъ, ахӀм ачӀыпӀӀ АлыгӀр ежыӀрӀр итӀу кы-

нахӀ благъӀу унагъохӀмкӀӀ тыз-хӀӀажыӀынкӀӀ гъушӀӀӀ шӀӀӀӀыгъ. — АскӀр фӀсакъыӀӀӀӀ янӀ ыблыпкӀ ыуыты, еушӀыӀзӀ луишӀыжыгъ.

УнӀм зӀхӀажыӀхӀм, АлыгӀ ынӀжӀгъӀр зӀхӀӀӀхӀагъӀу: «Сто-лым тетыр учыӀыжыгъӀ, о кӀӀ-оцӀӀӀӀыхӀӀшӀ ухӀт. ЗыгъӀпсын-кӀи лӀнӀм тетыр кызыӀблӀхӀу!» — ылуи ишӀхӀӀгъусӀ кыте-хуӀпкӀагъ. ЕтӀанӀ кӀӀбани, икӀалӀ ылапӀ ыуыты, кыгушӀыӀ

ИСКУССТВЭМ ИЦЫФХЭМРЭ ШЫЛЭНЫГЪЭМРЭ

ЕФЕЕ ЕФЕЕ ЕФЕЕ ЕФЕЕ ЕФЕЕ

ИгупшысэхэмкIэ тызэфещэ

Сыд фэдэ сэнэхъат кыыхэпхыштми, узыфэгъээзгъэ юфыр умыгъэлъапIэу кыбдэхуштыр бэп. Сэнэхъат пстэуми апшъэ клон зылъэкIырэмэ сурэтышIыр ахэ-сэлъытэ. ЕтIани сыд фэдизрэ уегугъуэгъэми, сурэтышI кызырэкIо ухъун умылъэкIыштыр кыс-щэху. — Тхъэм кыпкхымылъхъагъэмэ, уицIыкIугъом кышыублагъэу упымылмэ. Сэнаушыгъэу пхэлъыр шылэныгъэм кыщцэлъагъо.

Мамый Асхъад.

Сыкызытегушылэрэ сурэтышIыр тиадыгэ шьолъыр щызэлъашIэ. СиныбджэгъушIумэ ащыщ, зы чылэм тыкышыхуэгъ. Мамый Асхъад Къадырбэч ыкIор ицIыфыгъэкIи, исурэтхэмкIи дэгъоу сэшIэ. Анахъ гъэшIэгъонэу Асхъад дэслъэгъурэр емызэшъэу илофшIэн зэригъэцакIэрэм дакIоу чэчи мафи имылэу ренэу искусствэм зэрэпылъыр, илэпэлэсэныгъэ зэрэхигъахъорэр ары.

Джырэ уахътэм кыгъэлъэгъонэу сурэт 1000-м ехъу А. Мамый иI. ИлофшIагъэхэр зыфэгъэхыгъэхэр кьэлъытэгъуае кыс-щэху. Хэгъэгу зэошхом, тыкэ-зыуцухъэрэ дунаим идэхагъэ яхылапIагъэхэр хэушъхъафыкIыгъэх. Уяплъызэ зыгорэхэр япхыплIэ пшIоигъоу гупшысэ купхэм узэлъакIы.

Тарихъыр кызырэгъурылорэр

Адыгэмэ ятарихъ, Урыс-Кавказ заор — ахэри темэу ыштагъэмкIэ зэгъэкIугъэх. Лажъэ ямылэу адыгэ тхъапша зэо хылтэ-хэм ахэклодагъэр? ТхъамыкIагъоу

кытфахыгъэр лъапкыым кы-зэрегоуагъэр Асхъад сурэтхэмкIэ кытыгъашIэ шIоигъу. Адыгэ фольклорым, литературэм кьа-тыгъэ лIыхъужъхэу титхакIомэ тызыщагъэгозагъэхэм, нарт эпосым, псым ычIэгъы хъугъэ къуа-джэхэм яхыплIэгъэ кьэбархэм, хъугъэ-шIагъэхэу нахыжхэм кьалотэжхэрэм, фэшъхъафхэм ясурэтхэмкIэ Асхъад цыфмэ адэгъушылэу сэлъытэ.

СурэтышIыр скульптор са-угъэтхэм яшIын пылэ, илофшIэгъэ 15-м ехъу кысыгъэлъэгъуэгъ. А. Мамыйр зыщыпсэурэ Джаджэм дэсыгъэ цыфхэр зэригъэшIагъэх. Хэгъэгу зэошхом щыфэхыгъэхэм ясурэтхэр джыдэдэм кьэ-гушылэштхэм фэдэх. Букрименкэр партизан отрядым икомиссарыгъ. Янэу кьэзылфыгъэм имыжы-сын уепллы зыхуыкIэ, псэ пытэу кыпщэху, иапэкIэ унэсы пшIо-игъу. Сурэтхэм купкIэу ялэр цыф-хэм нахышIоу алылIэсыным фэшI кьэгъэлъэгъонхэр зехищагъэх.

Тарихъыр шъыпккъэм тетэу кызырэгъурылорэр илофшIагъэхэм кьалатэ. Москва, Мыекъяугэ, Адыгэкъалэ, Самарэ, нэмыкIхэм А. Мамыйм исурэтхэр къащигъэ-лъэгъуагъэх. Зэнэкъокъухэм щыт-хууцIэхэр къащидихуэ кыыхэ-кIыгъ. ХъакIэщэу ицагу дэтым

кьэшIэкIыгъэхэу чыгхэр щигъэ-тысыгъэх. ХъакIэщыр дэхэфэшI кьодыеп — зэлуыкIапIэу бэмэ афэхуэгъ. Сурэтэу ышIыгъэмэ ащышхэр зэхыхэм хэлажэрэмэ шIухъафтын афэшIых. Псыдэ-фыеу ыгъэпсыгъэм, фэшъхъафхэм цагу кьагъэдахэ.

— Шэжэ зилэм хъакIэщым кьэбарэу кышIолотэн ылъэкIы-щтыр макIэп, — еIо А. Ма-мыйм. — СэгъушIо цыфхэр са-дэжэ кызырэкIохэрэм фэшI.

Исэнэхъат, игупыкI...

Псым ычIэгъы хъугъэ къуа-джэу Шыхъанчэрыехъаблэ А. Ма-мыйр 1949-рэ илъэсым кышIы-хуэгъ. ИсэнэхъаткIэ агроном. Адыгэ Республикэм мэкъу-мэ-щымкIэ изаслуженнэ юфышI, Урысыем исурэтышIхэм я Союз хэт, ЮНЕСКО-м искусствэхэмкIэ идунэе ассоциация аштагъ. Илъэс 40-м нахыбэрэ илоф ышIагъ, щыт-хууцIэу кыфауысгъэхэм бэрэ кьатемыгушылэрэм, ипшъэрыл-хэр сыдигъуи дэгъоу ыгъэцакIэ-щтыгъэх — ащ сэ сыщыгъуагъ.

Асхъад ятэу Къадырбэч кол-хоз тхъаматэу зыщэттым хыыз-мэтшIапIэр пэрытхэм ащыщыгъ. Янэу Тебати колхозым илоф ци-

шIагъ. Заор, гъаблэр, илъэс кьинхэр ищылэныгъэ щызэлблэ-кIыгъэх. ИкIалэхэу Юр, Абрек, Асхъад лъэхъэнэ хылтэм кы-хищыжыгъэх, ыпIугъэх.

ПчыхъалыкIое гурыт еджапIэу Советскэ Союзым и ЛIыхъужъэу Нэхэе Даутэ ыцIэ зыхырэр Асхъадрэ сэрэрэ кызыдэтыу-хыгъ. Апшъэрэ еджэпIэ зэфэшъ-хъафхэм тачIэхъагъ. Асхъад агроном сэнэхъатыр Краснодар щызэригъэгъоти, Белгород хэ-кум илоф шIолэнэу агъэкIуагъ. Нэужым Адыгеим, Краснодар краим исовхозэу «Каневским» иагроном шъхъалэу, директорым игуадзэу илъэси 5-м нахыбэ-рэ илоф ащышIагъ. Мыекъяугэ щылажъэуи кыыхэкIыгъ. Анахъэу кыыхэзгъэщынэу сызыфаер си-ныбджэгъоу Мамый Асхъад игу-пыкI ары.

Чылысэу Джэджэ районым щашIырэм, сэкъатныгъэ зилэхэм, заом ыкIыб щылажъагъэхэм мылъкукIэ шлушIэ илэпылэгъу ари-тыгъ. Шэуджэн районым ит интернетми ишIуагъэ ригъэкIыгъ. Абхъазым имэкъумэщышIэхэм, Крымскэ псыр кызыкIэом тхъамыкIагъом хэфэгъэ цыфхэм якъин адэзылэтыгъэмэ Асхъад ащышI. Хэгъэгу зэошхом иве-теранхэм сурэтхэр аритыгъэх. ИхъалэлыныгъэкIэ Джэджэ рай-оным щашIэ, пытэныгъэ кышIы-фашIы. Лъэпкъхэм языкIыныгъэ ишлушIагъэхэмкIэ егъэпытэ.

СшIогъэшIэгъоныр макIэп

ГъашIэм ныбджэгъоу щыуилэм

игъэхъагъэхэм уарыгушхон фаеу сэлъытэ. ДахэкIэ сехъуапсэуи кызырэкIырэр сыушъэфырэп. ИгупыкI гъунэ имылэу спытэ-зэ, сурэтэу ышIыхэрэм сшIо-гъэшIэгъонэу сяплъы. Шылэны-гъэм кыыхыгъэ сурэтхэм садэ-гушылэ сшIоигъоу уахътэ бэрэ кысэкIы. Адыгэмэ хъадэр зэ-рэдахырэр, дунаир зыхъожыгъэр аужырэу зэрагъэкIотэжырэр — ахэр сурэт пшIынхэр иэшIэхэ?

Псым ычIэгъ хъугъэ къуа-джэм дэсыгъэхэм ягупшысэ кьин-хэр сурэтымкIэ кыырилотыкIын елъэкIы. Асхъад илэшIагъэхэм рэхъатэу сяплъын слъэкIырэп, нэпсыр зэслъэкIэхызэ илъэс чыжъэхэр сынэгъу кыкIэуцох. Цыфым ыгу ихыкIырэр сурэ-тымкIэ кыырилотыкIыным фэшI чэщ мычъыеу Асхъад рихырэр зыфэдизыр сшIэрэп. Ащ кызы-рэсылуагъэу, сурэтым фемыжъэзэ игупшысэхэр зэрегафэх, шылэ-ныгъэм гукIэ зыфегъазэ. Тари-хъым кыпкырыкIызэ шэн-хаб-зэхэр чIэтымынэнхэм тыфещэ.

Унагъом инасып зыдилъэгъу-жыныр сыд фэдэу гушIуагъуа! Асхъадрэ ишъхъэгъусэу Мули-лэтрэ клэишI зэдапIугъ. Оскар юрист сэнэхъатыр кыыхыгъ, Валерэ бизнесым пышагъ, Эду-ард Адыгэ кьэралыгъо универси-тетыр кыуухыгъ. Мы мафэхэм Мамый Асхъад имэфэкI хигъэ-унэфыкIыгъ. Сэ гъэзетымкIи сы-фэгъушIо сшIоигъу. ИгухэлъышIу-хэр кыбдэхуынхэу Тхъэм сы-фелъэу. Опсэу, Асхъад. БэгъашIэ охъу.

Къэдэ Мухьдин.

УНЭГЪО ТАРИХЪ

ШэрэлI лIакъор

кой Хъадж Хъэсанэ ихъаблэкIэ нэужым еджагъэх.

Зэшищэу зигугъу кьэтшIыхэрэм кьатекIыгъэх джы Тырку-ем ис ШэрэлIхэр экIэ. ПсэупIэу апэ ялагъэр Сартлак (Темурлу). ЧыпIэр темэнылэу щытыгъ, ущыпсэуным тегъэпсыхъэгъагъэп. Хъадж Хъэсанэ ихъатыркIэ къа-лэу Самсун, ащ кыпышIылэ чы-пIэу Чаршамба, къуаджэу Кек-люккой псэупIэу ШэрэлIхэм кы-хахыгъагъэх. Къуаджэр цъу зэ-теутыгъ: Богъохъабл, Зэкэркъо-хъабл ыкIи АкIэгъухъабл. Джырэ уахътэм Кеклюккой чыпIэм унэгъо 45-рэ щэпсэу, мыхэм ащыщэу пшIыкIутIур ШэрэлIых.

ШэрэлI зэшхэм унагъохэр ялагъэх. Хъадж Хъэсанэ зы пшъашъэ илагъ. Хъадж Шъэли-хъэ-ефэндым клэишI илагъ. Нэб-гыритIури (Якъубэрэ Ахъмэтрэ) апэрэ дунэе заом (1914 — 1918-рэ илъ.) хэклодагъэх. КIалэу кьэнагъэм ыцIагъэр Аюб (Эюп). Ащ зы пшъашъэ кыкIлэныгъ, ыцIа-гъэр Зурет. Якъубэ клэлитIу илагъ: Хъадж Исарэ (Кублэ) Ис-хъакърэ (Хъаног). Ахъмэт зы пшъашъэ илагъ, ыцIагъэр Налмэс.

Хъадж Бэчыр 1912-рэ илъэ-сым идунай ыхъожыгъ. Ащ пшъа-шъэрэ клалэрэ илагъэх. ИкIалэу Ибрахымэ лъфыгыпIлI илагъ: Исмахыл, Мэсуг, Эсхъат, Хъадж Идрис. Исмахылэ апэрэ дунэе заом 1915-рэ илъэсым къа-лэу Эрзурум щыфэхыгъ, илъэс 15 — 16 ыныбжыгъэр. Мы заом хэклодэгъэ ныбжыкIэхэм афэ-гъэхыгъэу гыбзэу «Илъэс пшIы-кIутф зыныбжхэр» зыфилоэр Тыркуем непи кышIало. Идрис

1924-рэ илъэсым дзэм къулыкъу щыхынуэу кьеджэгъагъэх, ау ышхэр заом зэрэхэклодагъэхэм кыыхэкIэу, илъэспIлэу къулыкъум кьагъэтыгъэп.

Хымэ хэгъэгум ихэбзэ гъэ-сыкIэ хыор хэтэу адыгэхэм ящылэныгъэ рекIокIыштыгъэ. 1934-рэ илъэсым Ататюрк иуна-шъокIэ Тыркуем ис лъэпкъхэм экIлэми тырку лъэкъуацIэхэр аштэх. ШэрэлIхэм тырку лъэкъо-цIитIу ялэ хъугъэ, Алтай ыкIи КеклюккIэ атыххэу рагъэжъ-гъагъ. Хъадж Шъэлихъ кытекIы-гъэхэр Алтайхэм, Хъадж Бэ-чыр кытекIыгъэхэр Кеклюккхэм ахахъэщтыгъэх.

Мы уахътэм джыри адыгэ-хэм тэрэзэу тыркубээр алулы-гъэп. Къуаджэм зы ублэпIэ еджэпIэ закъу дэтыгъэр. Шылэ-ныгъэм удиштэным пае шлэныгъэ-гъэсэныгъэр кызылэкIэгъэхъан фэгъагъ. Джащ кыыхэкIэу цыф-хэм кьэлэшхэхэм зафагъэзагъ.

Урбанизацием кызыдхыгъ зы юфыгъо гомылу — адыгабзэм игъэфедэн нахъ макIэ хъугъэ. ШэрэлIхэр къалэхэу Самсун, Истанбул, Анкара, Сивас, Бурса, Мугъла, Денизли ащэпсэх, ащышхэр Германием, Америкэм кIожыгъэхэу арысых. Ныбжы-кIэхэм яшIэныгъэхэм колледж-хэм, университетхэм ащыхагъа-хъо, сэнэхъат зэфэшъхъафхэр зэрагъэгъотых. КIэлэгъаджэхэр, лазэхэр (врачхэр), юристхэр, ин-женерхэр, экономистхэр, чыгу-лэжъхэр ШэрэлIхэм ахэтых. Яунэгъо хызмэт зэгъэзэфэгъ, пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр кьагъэ-кIых, унэгъо былымхэр алыгых. Непэ нахыбэр зыщыпсэхуэрэр къуаджэхэу Кеклюккой, Дурак-башы (Дарбогъаз), Кызылот, Мэ-лик, Алчакъазы, Кумджагъыз, Тур-гутлу. Хъадж Бэчыр иунэжэ Кек-люккой джыри зэрэдэт. Илъэс кьэс ШэрэлIхэр ащ кышIызэ-рэгъуоих. ЗэхэщакIор Хъадж Идрис икIалэу Ибрахым, лIакъом фэгъэхыгъэу бэ ащ кылотэнэу ышIэрэр. Зэлахылхэм гукъэкIыж-хэм зараты, непэрэ мафэм,

апэкIэ кыкIыштым рэгъушIэх, зэрагъэзафэ. Зы нэбгыри зэ-рэадыгэр щыгъупшэрэп, къакIэ-хъухэрэ сабийхэми мы гуп-шысэр пытэу ахалъхъэ.

Сэ сы ШэрэлI, Хъадж Иса (Кублэ) икIалэу Чарим сятэр, сызынысэхэр Бажъэх, псэупIэу Рэйхъанлы щыщых. Сишъхъэгъу-сэ ыцIэр Бажъэ Иляс — Кая, типшъашъэ ыцIэр Гушъф. Тшъхъэ-кIи тыгукIи хэкум кьэдгъээзжы-нэу сыдигъуи тыфэагъ. 2007-рэ илъэсым тишIоигъоныгъэ кьыд-дэхуэгъ. Сшыпхунахыжэ, Минэ, тарихъымкIэ КIэлэгъэджагъ, адыгэ гупшысэр лъэшэу зыди-лыгъыгъ. Адыгэ лъэпкъым, ШэрэлI лIакъом апылэ кьэбархэр сыди-гъокIи ыгугоиштыгъэх, зэригъэ-шIэщтыгъэх, зэригъэзафэщтыгъэх. Минэ идунай ыхъожыгъэми, ихъарзынэщ энэгъуагъо ШэрэлIхэм яшIэжэ ыгъэпытэнкIэ.

ШЭРЭЛИ-БАЖЪЭ Хъатиджэ.

Сурэтхэм арытхэр: ШэрэлI Чарим (сят), ШэрэлI лIакъом изэхэхъэгъу сурэтыр щыты-рахыгъ.

Шапсыгъэ лIакъоу ШэрэлIхэр Кавказ заом ыуж я 19-рэ ллэшIэ-гъум хэкур зыбгынагъэхэм ащы-щых. НепэкIэ Тыркуем ШэрэлI унэгъо шьитлу фэдиз щэпсэу. Тыркуем ис ШэрэлIхэр зыте-кыгъэхэр 1859 — 1866-рэ илъэ-хэм адэжэ хэкум икIыжыгъа-гъэхэу Хъадж Хъэсан, Хъадж Бэчыр, Хъадж Шъалихъ арых. Шъалихъэ Тыркуем щылэу хъа-джэ кIогъагъэ. Хъадж Хъэсанэ гъэсагъэу щытыгъ, тыркубзэкIэ тхакIи еджаки дэгъоу ышIэщтыгъ. Хымэ хэгъэгум медрысым КIэлэ-егъаджэ ыкIи тхэкIо (каллиг-рафия) сэнэхъатхэр щызэригъэ-гъотыгъагъэх. КIэлэгъэджэ илэ-ласэм пытэныгъэшхо кыфа-шышIыгъэ, ыцIэ араб гушылэу «Эвлия» («Тхъэм иныбджэгъу» кыкIырэр) зыфилоэр пагъэуцо-щтыгъэ. Хъадж Хъэсан икъэ къа-лэу Чаршамбам щылэу, кьэхалэу зыдэлым ыцIэр Гевджэли, иса-угъэт тетхагъ «Черкес Хъадж Хъэсан» ылоу. ЧыпIэу Кеклюк-

Ишлушлагъэки, инэплъэгъу фабэки къытхэтыщт

(Анэрэ нэкIубгъом къыщезжэ).

Андэрэкъо Чеслав, Шъхаплъэкъо Гъучыпс, Едыдж Батырай, Чэмышо Гъазый, КIурацынэ Аскэрбый, СтIашъу Юр, ЛIыин Нурбый, Хъодэ Адам, КIарэ

Лъапшъ, Нэгъэплъ Аскэрбый, Беданэкъо Нихъад, Нэпсэу Нихъад, нэмыкIхэу театрэм щытлэгъухэрэм ягумэки зыфэгъэхыгъэр Мурэтэ Чэпай ары.

ГукъэкIыжъхэр

— Цыф дэгъугъ, згъэныбджэгъуштыгъ. ЧIэнэгъэ ин тшыгъэу сэлъытэ, — еIо шIэныгъэлэжъэу, тхакIоу Бысыдж Мурат.

Исупэ Аслъан — Грузием изаслуженнэ артист, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэху:

— Мурэтэ Чэпай тичIыплэу Лэшэпсынэ чаплугъ. СыкIэлэеджакIоу ар зыслэгъукIэ сыгушIоштыгъ. Ишэн-зекIуакIэхэм сакIырыплъыштыгъ. Искусствэм Iоф щышIэ зэрэхъугъэм фэшI Чэпай ары анахъэу сызыфэрэзэр.

Гъогунэкъо Мухъарбый — Адыгеим и Къэралыгъо шIухъафтын къыфагъэ-шъошагъ, зэлъашIэрэ сурэтышI:

— НыбджэгъушIоу силагъ, джыри къызготэу къысцэхъу. Щытхъоу къылэжыгъэр цыфмэ къаIо зыхъукIэ, яни, иIахъылхэри сапашъхэ итхэу къысцэхъу. ИкIуаджэу Лэшэпсынэ зэригъэлъапIэ-штыгъэр, цыфхэм гуфэ-

бэныгъэу афырилагъэр сэзыми хэзгъэкIуакIэхэрэп.

Андрей Синельников — мыекъопэ баскетбол командэу «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхъал:

— Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иапэрэ министрэу Хъанэхъу Адам ишIуагъэкIэ Мурэтэ Чэпай нэлуасэ сыфэхъугъагъ. Спортым ар пэблагъэу щымытыгъэми, искусствэм къытегушIэзэ, цыфмэ шIу афишIэ зэрэшIоигъор бэрэ зэхэсхыштыгъ. Мурэтэ Чэпае бэгъашIэ зэрэмыхъугъэр сыгу къео.

Композитор цIэрыIоу Нэхэе Аслъан, IэкиIб хэгъэгумэ къарыкIыжыгъэхэу МэщфэшIу Нэдждэт, ГутIэ Рэмэзан, дунаим щашIэхэрэ ансамблэхэу «Налмэсымрэ» «Ислъамыемрэ», Адыгеим итеатрэхэм яартистхэр, шIэныгъэлэжъхэр тэлэгъух, Лъапкъ театрэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт, артистхэр зэхэщэн Iофыгъохэм апылтых. Тхъаегъэпсэху, гур къалэты.

Шъыгъо зэхэхъэр

Мурэтэ Чэпае игъашIэ зыщыкIогъэ Лъапкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцIэкIэ щытым сыхъатыр 12-м ехуIлэу зэхэхъэр щаублэ. ЩымыIэжъым ихъадэ театрэм къычIахы, пчэгум къырахъагъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Къулэ Мыхъамэт ипэублэ гушIэ къышыхигъэщыгъ илъэс 75-м итэу Мурэтэ Чэпай идунай зэрехъожыгъэр.

— ТшIошъ дгъэхъуныр кIин къытцэхъу, — **къыIуагъ Адыгэ Республикэм и ЛIышъхъэу ТхъакIушынэ Аслъан** зэхэхъэм къышчыгушIэзэ. — Цыф хъалэлэу, сэнаушчыгъэ зыхэлъ творческэ IофышIэу щытыгъ. Адыгеим искусствэ хэхъоныгъэ ышIыным пылгыгъ. Адыгеим имызакъоу, Крас-

нодар краим, Къэбэртэе-Бэлкъарым, Абхъазым, нэмыкIхэм ащ лъэужышIу къащигъэнэн зэрильэкIыгъэм ТхъакIушынэ Аслъан осэ ин ритыгъ. ЩымыIэжъым, иIахъылхэм, къыпэблагъэхэм афэтхъаусыхагъ.

Адыгеим итеатрэхэм яIофышIэхэм я Союз итхъаматэу, артист цIэрыIоу **Зыхъэ Заурбый** къызэгъушIэм, Мурэтэ Чэпай икIэлэегъаджэм фигъадэу зэригъэлъапIэштыгъэр, упчIэжъэгъу зеришIыштыгъэр хигъэунэфыкIыгъ. КъышIырэ рольхэм Чэпай гукIэ ахэхъан, образхэр къызэлуиыхын зэрильэкIыштыгъэр артистхэм агъэшIагъоштыгъ. Цыфхэм ящыкIэгъэ артистэу, драматургэу, тхакIоу щытыгъ.

... Хъадэм ыпашъхэ щысых Пэрэныкъо Чэтиб, Жэнэ Нэфсэт, Устэкъо Мыхъутар, КIу-

рацынэ Аскэрбый, нэмыкIхэри. Ахэр Чэпай деджагъэх, Iоф дашлагъ. Устэкъо Мыхъутар нэкур къызэрэушынэрэр къызыхымыгъэщыпэу Мурэтэ Чэпай дэгъу дэдэу Москва зэрэщеджагъэр, сэнэхъатэу къыхихыгъэр зэригъэлъапIэштыгъэр къыIотагъэх. А лъэхъаным къуаджэм кIохэзэ спектаклэхэр къызэрагъэлъагъоштыгъэхэм, мытхъаусыхэхэу IофшIэныр нахъышIоу зэрагъэлъапIэштыгъэр зэрэпылгыгъэхэр М. Устэкъом зэфихысыжыыхэзэ, адыгэм ыгу къызэрэтеорэр, драматургым игупшысакIэ IупкIэу къызэлуиыхыгъэх.

Тиреспубликэ итхакIохэм я Союз ыцIэкIэ къэгъушIэгъэ **Мамый Руслъан** щымыIэжэ Мурэтэ Чэпай ишлушлагъэкIэ Кавказым ис лъапкъхэм, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэм зэралыIэсыгъэр къыхигъэщызэ, егъашIэ зэрэтщымыгъу-пшэщтыри хигъэунэфыкIыгъ.

Къиныр къыддаIэты

... Мэфэ зауIэкIэ узэкIэлэбэжъмэ, нэгъушIоу мэкъэ рэхъаткIэ къыддэгъушIэштыгъэ Мурэтэ Чэпае ыгу къызэрэтемыоужырэр дунэе къэбархъугъэ. Израиль, Тыркуем, нэмыкIхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэр телефонкIэ Мыекъуапэ къытеох, щымыIэжъым иIахъылхэм къафэтхъаусыхэх.

Лъапкъ театрэм цыфыбэкъэкIогъагъ. УцупIэ щамыгъотэу пчэлуIэм Iутыгъэр бэ. Адыгэ Республикэм чIэнэгъэшхо ышIыгъ. Ч. Муратэр къызышчыхъугъэ къуаджэу Лэшэпсынэ иурамхэм ащыщ ащ ыцIэ фаусынэу къэзыIорэмэ адетэгъаштэ. «Шъузабэхэр», «IэнатIэм игъэрхэр», нэмыкI пьесэу ытхы-

Къош Къэбэртэе-Бэлкъарым къыкIыгъэ купым хэт артистэу **Хъыдзэдж Борисэ** зэхэхъэм къызэрэщыIуагъэу, Чэпай ипъесэхэм атыхыгъэ спектаклэхэм игуапIэу яплъыштыгъ. Зэкъош республикэхэм чIэнэгъэшхо ашIыгъэу Р. Хъыдзэджым ылгытагъ.

Кошхъэблэ районым иадминистрации культурэмкIэ игъэIорышIапIэ ипачэу **Хъурэ Рауф**, Чэпай ичыIылэгъоу зэрэщытыри къыдилытэзэ, гухэкIэу Муратэхэм ялэм мэхъанэшхо ритыгъ.

— Дунаим щыпсэурэ адыгэхэм, искусствэр зыгъэлъапIэхэрэм Мурэтэ Чэпай агъае, цыф цIэрыIоу ар щытыгъ, — къыIуагъ, Р. Хъурэм. — Цыфыгъэ зэрехъэщтыгъ. Тхъэм джэнэт къырет.

Быслъымэн диным диштэрэ шапхъэхэм атетэу Мурэтэ Чэпае Лъапкъ театрэм щагъэкIотэжыгъ, Мыекъуапэ щагъэтылгыгъ.

гъэхэр тапэки театрэхэм къащагъэлъагъоштых, итхыльхэм нэгъырабэ яджэщт, рольхэр къызэришIыштыгъэхэр агу къагъэкIыжызэ, щысэ артистхэм тырахыщт — ащ тицыхъэ телъ. Адыгеим иартист цIэрыIоу КIыкI Юрэ къызэрэтиIуагъэу, Мурэтэ Чэпае искусствэм фэлажъэзэ, лъэужжэу къыгъэнагъэр щылэныгъэм хэкIокIэщтэп.

Спектаклэу «Дэхэбаринэ ихъакIэщ» Ч. Муратэр джырэблагъэ хэлэжъагъ, ролэу къышIышIыгъэмкIэ тигъэгъушIогъагъ. Тхъэм нэмыкI зымы ышIагъэп зыфэдэ къэмыхъугъэ артистыр аужырэу сценэм зэрэщытлэгъужыгъэр...

Тхъэм джэнэт къыует, Чэпай. **ЕМТИЛЪ Нурбый.**

Зэхэзышагъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкиIб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакционер зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъаIэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэжIыж зыхъырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 4000
Индексхэр 52161 52162
Зак. 4045

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхъаIэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхъаIэм иапэрэ гуадзэр

МэшIэкъо Саид

ПшъэдэжIыж зыхъырэ секретарыр
НэпшIэкъуй Заур